

SÈRIE 3

L'examen consta de dues opcions diferenciades, cadascuna amb un text i cinc preguntes sobre el text. Les preguntes de cada opció tenen una estructura molt semblant. Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre-les. Les pautes que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Primera pregunta

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (60-100 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga explicació de tots els detalls del text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en 60-100 paraules, no ha de comptar contra l'alumne el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que cal incloure en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) En aquest text es defensa que no hi ha principis innats, i es fa de dues maneres:
- (ii) Primer, s'assenyala que l'argument principal a favor de l'existència de principis innats no és correcte:
 - (iia) L'argument principal a favor de l'existència de principis innats es basa en la suposada existència de principis que tothom accepta.
 - (iib) Locke objecta, però, que, encara que hi hagués principis que tothom accepta, això no ens permetria concloure que hi ha principis innats, si es pogués explicar com és que tothom accepta aquests principis sense postular que els principis siguin innats (i Locke creu que es podria donar aquest tipus d'explicació).

- (iii) Segon, es dona un argument en contra de l'existència de principis innats: si hi hagués principis innats, haurien de ser principis als quals tothom assenteix; però, diu Locke, no hi ha principis als quals tothom assenteixi (i, per tant, no hi ha principis innats).

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, caldrà que l'alumne/a exposi les següents idees:

- (i) En aquest fragment, Descartes ofereix un argument a favor del dualisme.
(ii) Cal que aquí l'estudiant descrigui, d'una forma o altra, aquest argument:
- El cos té parts i és divisible.
 - L'esperit (o la ment) no té parts (les diferents facultats mentals no són parts de la ment).
 - Per tant, la ment no és el mateix que el cos.

(No cal que l'estudiant, en la seva resposta, usi el terme *dualisme*; pot dir, per exemple, «que l'ànima i el cos són diferents».)

- L'avaluació de la pregunta s'ha de fer **de forma global**. L'alumne no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Segona pregunta

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a)** «principis pràctics»: normes que diuen com ens hem de comportar.
b) «assentiment universal»: el fet que tothom estigui d'acord respecte a la veritat d'un determinat principi.

Opció B)

- a)** «extenses»: que ocupen espai.
b) «dividir fàcilment en parts en el pensament»: es pot concebre sense dificultat, i sense caure en contradicció, que diferents parts d'aquella cosa, que ara estan juntes, estiguessin (espacialment) separades.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Tercera pregunta

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular té en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria:

(i) Explicar què vol dir que un principi sigui innat.

(ii) Presentar els diferents arguments que Locke dona en contra de l'existència de principis innats a l'*Assaig* (llibre I, cap. II, seccions 2 a 5). És a dir:

(iia) Explicar amb les pròpies paraules de l'estudiant les raons en contra de l'argument principal per a defensar que hi ha principis innats (que s'expliquen en el segon paràgraf del text de l'examen):

- L'argument principal a favor de l'innatisme parteix de la premissa que hi ha principis que tothom accepta i conclou que això mostra que hi ha principis innats;

- Locke objecta que la conclusió no se segueix de la premissa: del fet que tothom assenteixi a un principi no es pot concloure que sigui innat: pot ser que la raó per la qual tothom hi assenteixi sigui una altra —i no el fet que sigui innat.

(iib) Explicar l'argument de Locke en contra que hi hagi principis innats (que es comença a presentar en el tercer paràgraf del text de l'examen):

Si hi hagués principis innats serien universals (tothom hi assentiria), però no hi ha cap principi universal: els nens petits i els idiotes no coneixen alguns dels candidats més clars a ser principis universals.

(iic) (No és imprescindible tractar aquest punt per tenir la màxima puntuació, però és meritori si es fa):

Davant de l'argument de Locke contra l'innatisme que hem explicat a (iib), algú podria intentar respondre: «els principis són innats, però cal temps perquè la ment els reconegui; per tant, encara que un determinat principi sigui innat, pot haver-hi algú que encara no hi assenteix». Davant aquesta possible rèplica, Locke respon: si diem això, aleshores no hi ha cap diferència entre els principis innats i qualsevol altre principi vertader que algú pugui arribar a conèixer al llarg de la seva vida.

(iii) Relacionat amb el que es diu a (iia): també es pot esmentar l'argument contra l'innatisme següent (tot i que la pregunta pot tenir la màxima puntuació encara que no es faci):

No hi hauria cap raó per postular principis innats, si podem explicar com sabem tot el que sabem sense postular que hi hagi principis innats. I de fet, creu Locke, ho podem explicar.

En connexió amb això, l'estudiant pot descriure breument els trets principals de l'epistemologia de Locke. Ara bé, això s'ha d'entendre com a material rellevant, però complementari. No constitueix la part fonamental de la resposta a aquesta pregunta.

Opció B) Per a obtenir la màxima puntuació cal que l'estudiant:

(i) Expliqui la concepció de Descartes de la ment i del cos.

(ii) Expliqui amb les seves pròpies paraules l'argument per al dualisme que hi ha en el text de l'examen (i que hem resumit en la resposta a la pregunta 1).

(iii) Expliqui algun altre argument o consideració que Descartes dona a favor del dualisme. El més destacat que es pot explicar és l'altre argument per al dualisme que hi ha abans, en la meditació VI:

(iiia) És possible concebre amb claredat i distinció la ment de forma separada a concebre el cos.

(iiib) Si dues coses es poden concebre de forma separada, aleshores seria possible que una d'elles existís sense que existís l'altra (atès que si puc concebre de forma clara i distinta una cosa separada de l'altra, Déu podria fer que existís l'una sense que existís l'altra).

(iiic) Per tant, la ment podria existir sense que existís el cos.

(iiid) Per tant, ment i cos no són la mateixa cosa.

(No cal, per descomptat, que l'alumne/a expressi l'argument de la mateixa forma específica que ho fem aquí.)

Quarta pregunta

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.

b) El contrast pertinent dels dos termes de la comparació.

En qualsevol cas: **l'alumne és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions —qualsevol d'elles— i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Cinquena pregunta

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta, l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi a discutir.
- b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi i la claredat de la seva exposició.

En referència amb l'opció A, cal que l'alumne mostri que ha entès perquè semblaria que, en principi, l'argumentació que s'ofereix en l'enunciat de la pregunta oferiria una raó per creure que hi ha principis innats (tot i que, és clar, després l'alumne pugui argumentar que aquesta no és una bona raó —per exemple, perquè per poder simplement entendre el principi en qüestió cal usar necessàriament llenguatge, i aprendre el llenguatge requereix necessàriament haver tingut determinades experiències—). En qualsevol cas, el corrector haurà d'avaluar cada resposta de forma individual i veure si l'estudiant és capaç d'aportar arguments, encara que puguin ser limitats, a favor de la postura que decideixi defensar, sigui quina sigui.

Amb referència a l'opció B, l'afirmació que es demana avaluar té un problema clar: que ens agradés que passés certa cosa no ens dona cap raó per creure que aquella cosa, de fet, passa (m'agradaria molt que Joan Baez hagués escrit una cançó sobre mi; això, però, no em dona cap raó per creure que, de fet, m'ha escrit una cançó). Per tant, en principi és difícil que un estudiant pugui tenir una bona puntuació en aquesta pregunta si es mostra d'acord de forma global amb tota l'afirmació. Tot i així, el corrector ha d'avaluar cada cas de forma individual i veure si l'estudiant és capaç d'aportar arguments, encara que puguin ser limitats, a favor de la postura que defensa, sigui quina sigui.

Per altra banda, serà meritori que l'estudiant sàpiga diferenciar entre l'afirmació de la pregunta (és una afirmació complexa on es dona una raó —poc convincent— per creure que hi ha una ànima diferent del cos) i la creença general «els humans tenim una ànima diferent del cos» (que es podria intentar defensar d'altres maneres).

Finalment, i de forma més general, serà meritori que l'estudiant mostri que sap distingir entre tenir raons per *creure* que quelcom és veritat i tenir raons per *voler* que quelcom sigui veritat.